

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 22 grudnia 2010 r.*

W sprawach połączonych C-444/09 i C-456/09

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczeń w trybie prejudycjalnym, wniesione przez Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 3 de A Coruña (Hiszpania) i Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 3 de Pontevedra (Hiszpania), postanowieniami z dnia 30 października i 12 listopada 2009 r., które wpłynęły do Trybunału, odpowiednio, w dniu 16 i 23 listopada 2009 r., w postępowaniu:

Rosa María Gavieiro Gavieiro (C-444/09),

Ana María Iglesias Torres (C-456/09)

przeciwko

Consellería de Educación e Ordenación Universitaria de la Xunta de Galicia,

* Język postępowania: hiszpański.

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: J.N. Cunha Rodrigues, prezes izby, A. Arabadjiev, A. Rosas, U. Löhmus
i A. Ó Caoimh (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Iglesias Torres przez Costasa Otero, abogada,

— w imieniu Consellería de Educación e Ordenación Universitaria de la Xunta
de Galicia przez A. Lópeza Miña, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu hiszpańskiego przez J. Rodrígueza Cárcama, działającego
w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez M. van Beeka oraz G. Valera Jordana, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni klauzuli 4 Porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego w dniu 18 marca 1999 r. (zwanego dalej „porozumieniem ramowym”), stanowiącego załącznik do dyrektywy Rady 99/70/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. dotyczącej Porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców (UNICE), Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP) oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC) (Dz.U. L 175, s. 43).
- 2 Wnioski te zostały złożone w ramach dwóch sporów pomiędzy R.M. Gavieiro Gavieiro i A.M. Iglesias Torres a Consellería de Educación e Ordenación de la Xunta de Galicia (radą ds. kształcenia i organizacji uniwersytetów rządu wspólnoty autonomicznej Galicji, zwaną dalej „Consellerią”) w przedmiocie odmowy przyznania przez tę ostatnią dodatku trzyletniego za wysługę lat z mocą wsteczną.

Ramy prawne

Uregulowania Unii

- 3 Zgodnie z art. 1 dyrektywy 1999/70 celem tej dyrektywy jest „wykonanie załączonego do niej [p]orozumienia ramowego [...] zawartego [...] między głównymi organizacjami międzybranżowymi (UNICE, CEEP oraz ETUC)”.
- 4 Zgodnie z art. 2 akapity pierwszy i trzeci tej samej dyrektywy:

„Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne, niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy, w terminie do dnia 10 lipca 2001 r. lub zapewniają, że najpóźniej w tym terminie partnerzy społeczni wprowadzą, w drodze porozumienia, niezbędne ku temu środki, przy czym od państw członkowskich wymaga się podjęcia wszelkich środków niezbędnych dla umożliwienia im stałego zapewniania realizacji celów określonych w niniejszej dyrektywie. Państwa członkowskie niezwłocznie powiadamiają o tym Komisję.

[...]

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie, o których mowa w akapicie pierwszym zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie”.

5 Zgodnie z art. 3 dyrektywy 1999/70 dyrektywa ta weszła w życie w dniu 10 lipca 1999 r., w dniu jej opublikowania w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich*.

6 Zgodnie z klauzulą 1 porozumienia ramowego:

„Celem [niniejszego porozumienia] jest:

- a) poprawa warunków pracy [zatrudnienia] na czas określony, poprzez zagwarantowanie przestrzegania zasady niedyskryminacji;
- b) ustanowienie ram dla zapobiegania nadużyciom wynikającym z wykorzystywania kolejnych umów lub stosunków pracy zawieranych na czas określony”.

7 Klauzula 2 pkt 1 porozumienia ramowego ma następujące brzmienie:

„Niniejsze porozumienie ma zastosowanie do pracowników zatrudnionych na czas określony, na podstawie umowy lub w ramach stosunku pracy określonego przez ustawodawstwo, układy zbiorowe lub praktykę obowiązującą w każdym z państw członkowskich”.

8 Pracownik zatrudniony na czas określony został zdefiniowany w klauzuli 3 pkt 1 porozumienia ramowego jako „osob[a], która zawarła umowę o pracę lub stosunek pracy bezpośrednio między pracodawcą a pracownikiem, a termin wygaśnięcia umowy o pracę lub stosunku pracy jest określony przez obiektywne warunki, takie jak nadejście dokładnie określonej daty, wykonanie określonego zadania lub nastąpienie określonego wydarzenia”.

- 9 Klauzula 4 porozumienia ramowego, zatytułowana „Zasada niedyskryminacji”, przewiduje w pkt 1 i 4:

„1. Jeżeli chodzi o warunki pracy [zatrudnienia], pracownicy zatrudnieni na czas określony nie będą traktowani w sposób mniej korzystny niż porównywalni pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony, jedynie z tego powodu, że pracują na czas określony, chyba że zróżnicowane traktowanie uzasadnione jest powodami o charakterze obiektywnym.

[...]

4. Kryteria w zakresie długości okresu szczególnych zatrudnienia, dotyczące szczególnych warunków zatrudnienia, będą takie same w odniesieniu do pracowników zatrudnionych na czas określony, jak w odniesieniu do pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony, chyba że zróżnicowanie kryteriów w zakresie długości okresu zatrudnienia uzasadnione jest powodami o charakterze obiektywnym”.

Uregulowania krajowe

- 10 Artykuł 149 ust. 1 pkt 18 konstytucji Hiszpanii (zwanej dalej „konstytucją”) przyznaje państwu hiszpańskiemu wyłączną kompetencję do określenia podstaw reżimu prawnego administracji publicznej oraz statutu pracujących w jej ramach urzędników.
- 11 Zgodnie z art. 4 Ley de funcionarios civiles del Estado (ustawy o urzędnikach cywilnych państwa), zatwierdzonej przez Decreto 315/1964, por el que se aprueba la Ley

articulada de funcionarios civiles del Estado (dekret 315/1964 w sprawie przyjęcia ustawy o urzędnikach cywilnych państwa) z dnia 7 lutego 1964 r. (BOE nr 40 z dnia 15 lutego 1964 r., s. 2045, zwanej dalej „LFCE”), urzędnikami mianowanymi są osoby, które w wyniku nominacji zajmują etaty stałe, należą do odnośnej kadry pracowników i pobierają uposażenie lub dodatki określone w ogólnym budżecie państwa na rzecz personelu [urzędów państwowych].

- 12 Artykuł 5 ust. 2 LFCE stanowi, że „urzędnikami tymczasowymi są osoby, które ze względów konieczności lub pilności zajmują etaty, które tymczasowo nie zostały obsadzone przez stałych urzędników mianowanych.

- 13 Zgodnie z art. 104 ust. 3 LFCE urzędnicy tymczasowi otrzymują wynagrodzenie odpowiadające organowi, w którym powstało wolne miejsce pracy.

- 14 Artykuł 105 LFCE stanowił, że do tych urzędników tymczasowych ma zastosowanie w drodze analogii, w zakresie odpowiadającym charakterowi ich stosunku zatrudnienia, ogólny statut stałych urzędników mianowanych, z wyjątkiem prawa do trwałości stanowiska, do określonego poziomu wynagrodzenia oraz do systemu emerytalnego służby publicznej.

- 15 PrzepisyPrzepisy LFCE zostały powtórzone w ustawach o ogólnym budżecie wspólnoty autonomicznej Galicji na lata 2003–2007, w których przewidziane zostało, że urzędnicy tymczasowi, w odróżnieniu od urzędników mianowanych, nie mieli prawa do otrzymywania dodatków trzyletnich. Te ostatnie były dodatkami przyznawanymi za każdy okres ukończonych trzech lat służby.

- 16 Zgodnie z wyłączną kompetencją przyznaną mu przez art. 149 ust. 1 pkt 18 konstytucji państwo hiszpańskie przyjęło Ley 7/2007 del Estatuto básico del empleo público (ustawę 7/2007 z dnia 12 kwietnia 2007 r. w sprawie podstawowego statutu funkcjonariuszy publicznych) (BOE nr 89 z dnia 13 kwietnia 2007 r., s. 16270, zwaną dalej „LEBEP”).
- 17 Zgodnie z art. 2 ust. 1 LEBEP ustawa ta ma zastosowanie do personelu urzędniczego i w odpowiednim zakresie do personelu zatrudnionego na podstawie umowy o pracę, w szczególności w ramach administracji wspólnot autonomicznych.
- 18 Artykuł 8 LEBEP ma następujące brzmienie:

„1. Pracownikami administracji publicznej są osoby, które pełnią za wynagrodzeniem funkcję w organach administracji publicznej w interesie powszechnym.

2. Pracownicy administracji publicznej dzielą się na:

- a) stałych urzędników mianowanych;
- b) urzędników tymczasowych;
- c) personel zatrudniony na podstawie umowy o pracę, zarówno personel stały, zatrudniony na czas nieokreślony, jak i na czas określony;
- d) personel pomocniczy”.

- 19 Stali urzędnicy mianowani i urzędnicy tymczasowi są zdefiniowani w art. 9 i 10 LEBEP w ten sam sposób co w LFCE.
- 20 Artykuł 25 LEBEP, zatytułowany „Wynagrodzenie urzędników tymczasowych”, modyfikuje reżim mający dotychczas zastosowanie do dodatku trzyletniego i stanowi w ust. 2, że „zostaną przyznane dodatki trzyletnie odpowiadające pracy świadczonej przed wejściem w życie [tej ustawy], które będą miały skutek dla wynagrodzenia wyłącznie od dnia wejścia w życie tego statutu”.
- 21 LEBEP, która chyliła art. 5 ust. 2 i art. 104 oraz art. 105 LFCE, weszła w życie w dniu 13 maja 2007 r.
- 22 Na podstawie art. 25 ust. 2 LEBEP Consellería określiła zasady dotyczące przyznawania z urzędu dodatków trzyletnich urzędnikom tymczasowym zajmującym stanowiska nauczyciela we Wspólnocie Autonomicznej Galicji.
- 23 Artykuł 27 ust. 1 lit. a) Ley de Régimen Financiero y presupuestario de Galicia (ustawy o reżimie finansowym i budżetowym Galicji), zatwierdzonej przez Decreto legislativo 1/1999, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Régimen Financiero y presupuestario de Galicia (dekret z mocą ustawy 1/1999 zatwierdzający ujednolicony tekst ustawy o reżimie finansowym i budżetowym Galicji) z dnia 7 października (BOE nr 293/1999 z dnia 8 grudnia 1999 r., s. 42303), przewidział dla roszczeń z tytułu zobowiązań pieniężnych pięcioletni termin przedawnienia.

Postępowania przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

Sprawa C-444/09

- ²⁴ R.M. Gavieiro Gavieiro, która w chwili wytoczenia skargi w postępowaniu przed sądem krajowym była zatrudniona jako urzędnik w okresie próbnym przez Consellerię, pracowała w latach 1994–2007 w charakterze pracownika tymczasowego na stanowisku profesora w różnych placówkach nauczania w Galicji przez łączny okres 9 lat, 2 miesiące i 17 dni.
- ²⁵ W następstwie wejścia w życie LEBEP Consellería uznała prawo R.M. Gavieiro Gavieiro do otrzymywania, począwszy od dnia 13 maja 2007 r., dodatków trzyletnich za wysługę lat, ponieważ była ona w służbie czynnej na rzecz wspólnoty autonomicznej Galicji od dziewięciu lat.
- ²⁶ W dniu 14 listopada 2008 r. skarżąca wystąpiła do Consellerię o przyznanie jej i wpłatę dodatków trzyletnich, które nie uległy przedawnieniu, to jest za okres od listopada 2003 r. do dnia 12 maja 2007 r. Żądanie to zostało wywiedzione z prawa do niedyskryminującego traktowania, przewidzianego w klauzuli 4 porozumienia ramowego, tak jak zinterpretował je Trybunał w swoim wyroku z dnia 13 września 2007 r. w sprawie C-307/05 Del Cerro Alonso, Zb.Orz. s. I-7109.
- ²⁷ Decyzją z dnia 5 marca 2009 r. Consellería oddaliła jej żądanie, uznając, że LEBEP przyznaje dodatki trzyletnie urzędnikom tymczasowym jedynie od dnia 13 maja 2007, daty wejścia w życie tej ustawy.

- 28 Na tę decyzję R.M. Gavieiro Gavieiro wniosła skargę do sądu odsyłającego, żądając stwierdzenia nieważności tej decyzji odmownej i przyznania jej z mocą wsteczną dodatków trzyletnich za wysługę lat, do których jakoby nabyła prawo.
- 29 Uznając, że rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu wymaga wykładni porozumienia ramowego Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 3 de A Coruña postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Co oznacza wyrażenie »kryteria w zakresie długości okresu zatrudnienia«, zawarte w klauzuli 4 pkt 4 porozumienia ramowego stanowiącego załącznik do dyrektywy 1999/70/WE oraz czy sam tymczasowy charakter stosunku służbowego niektórych pracowników administracji publicznej jest »powodem o charakterze obiektywnym« uzasadniającym ich odmienne traktowanie przy wypłacaniu dodatku za wysługę lat?»

Sprawa C-456/09

- 30 A.M. Iglesias Torres, obecnie urzędnik mianowany Consellerii, należący do ciała profesorskiego oficjalnych szkół językowych wspólnoty autonomicznej Galicji, pracowała w okresie od 1994 r. do dnia 13 maja 2007 r. w charakterze pracownika tymczasowego na stanowisku profesora dla Consellería w różnych placówkach nauczania w Galicji przez łączny okres 9 lat.
- 31 W następstwie wejścia w życie LEBEP A.M. Iglesias Torres wystąpiła w dniu 23 kwietnia 2009 r. o uznanie jej prawa do otrzymania wyrównania wynagrodzenia odpowiadającego różnicy pomiędzy wynagrodzeniem przez nią otrzymanym a wynagrodzeniem, które powinna była otrzymać z tytułu dodatków trzyletnich za wysługę lat, do których jakoby nabyła prawo przed wejściem w życie tej ustawy.

- 32 Decyzją z dnia 13 maja 2009 r., wydaną zgodnie z uprawnieniami przyznanymi mu przez Conselleiro, kierownik departamentu terytorialnego ds. kształcenia uniwersyteckiego i organizacji uniwersytetów w Lugo oddalił żądanie skarżącej.
- 33 A.M. Iglesias Torres wniosła na tę decyzję odmowną skargę do sądu odsyłającego, żądając stwierdzenia nieważności tej decyzji i przyznania jej z mocą wsteczną dodatków trzyletnich za wysługę lat, do których jakoby nabyła prawo. W tym zakresie skarżąca oparła się na klauzuli 4 porozumienia ramowego, tak jak zinterpretował ją Trybunał w swoim ww. wyroku w sprawie Del Cerro Alonso.
- 34 Mając wątpliwości co do wykładni porozumienia ramowego w świetle orzecznictwa Trybunału, Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 3 de Pontevedra postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy dyrektywa 1999/70/WE ma zastosowanie do personelu tymczasowego wspólnoty autonomicznej Galicji?
- 2) Czy art. 25 ust. 2 LEBEP można uznać za przepis krajowy dokonujący transpozycji wskazanej dyrektywy w sytuacji, gdy w ustawie tej nie znajduje się żadne odesłanie do przepisów wspólnotowych?
- 3) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie, czy koniecznie należy uznać wskazany art. 25 ust. 2 LEBEP za przepis krajowy dokonujący transpozycji, o którym mowa w pkt 4 sentencji wyroku Trybunału z dnia 15 kwietnia 2008 r. w sprawie C-268/06 Impact, Zb.Orz. s. I-2483, czy też państwo hiszpańskie ma obowiązek nadania temu przepisowi mocy wstecznej przy wypłacie wynagrodzenia wynikającego z dodatku trzyletniego, które przyznaje na podstawie wskazanej dyrektywy?

- 4) W przypadku odpowiedzi przeczącej na pytanie drugie, czy w niniejszej sprawie należy bezpośrednio zastosować dyrektywę 1999/70/WE w sposób, o którym mowa w [ww.] wyroku w sprawie Del Cerro [Alonso]?”
- 35 Mając na uwadze istniejące między tymi dwiema sprawami zawisłymi przed sądem krajowym powiązanie, należy zarządzić ich połączenie do celów wydania wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego w sprawie C-456/09

- 36 Poprzez swoje pierwsze pytanie w sprawie C-456/09 sąd krajowy pyta w istocie, czy członek personelu tymczasowego wspólnoty autonomicznej Galicji, taki jak skarżąca w postępowaniu krajowym, należy do podmiotowego zakresu zastosowania dyrektywy 1999/70 i porozumienia ramowego.
- 37 Wszyscy zainteresowani przedstawili swoje uwagi Trybunałowi, uznając, że na pytanie to należy udzielić odpowiedzi twierdzącej.
- 38 W tej kwestii należy przypomnieć, że Trybunał orzekł już, iż zarówno z brzmienia dyrektywy 1999/70 oraz porozumienia ramowego, jak i z ich systematyki oraz celu wynika, że postanowienia w nich zawarte winny być stosowane do umów i stosunków pracy na czas określony zawartych z administracją i innymi jednostkami sektora publicznego (wyroki: z dnia 4 lipca 2006 r. w sprawie C-212/04 Adeneler i in., Zb.Orz. s. I-6057, pkt 54–57; z dnia 7 września 2006 r. w sprawie C-53/04 Marrosu i Sardino,

Zb.Orz. s. I-7213, pkt 40–43; z dnia 7 września 2006 r. w sprawie C-180/04 Vassallo, Zb.Orz. s. I-7251, pkt 32–35; a także ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 25).

- 39 Otóż jak wynika z klauzuli 2 pkt 1 porozumienia ramowego jego podmiotowy zakres zastosowania został określony szeroko i obejmuje ogólnie wszystkich „pracowników zatrudnionych na czas określony, na podstawie umowy lub w ramach stosunku pracy określonego przez ustawodawstwo, układy zbiorowe lub praktykę obowiązującą w każdym z państw członkowskich” (zob. ww. wyrok w sprawie Adeneler i in., pkt 56; wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawach połączonych od C-378/07 do C-380/07 Angelidaki i in., Zb.Orz. s. I-3071, pkt 114; a także wyrok z dnia 24 czerwca 2010 r. w sprawie C-98/09 Sorge, Zb.Orz. s. I-5835, pkt 30).
- 40 Definicja pojęcia „pracownik zatrudniony na czas określony” w rozumieniu porozumienia ramowego, zawarta w klauzuli 3 pkt 1 tego porozumienia, obejmuje wszystkich pracowników, nie czyniąc rozróżnienia ze względu na to, czy pracodawca, z którym są związani, jest podmiotem publicznym, czy prywatnym (ww. wyrok w sprawie Adeneler i in., pkt 56).
- 41 Ponadto, zważywszy na wagę zasad równości traktowania i niedyskryminacji, będących podstawowymi zasadami prawa wspólnotowego, postanowienia przewidziane przez dyrektywę 1999/70 oraz porozumienie ramowe dla zagwarantowania pracownikom zatrudnionym na czas określony korzystania z takich samych korzyści jak te zarezerwowane dla porównywalnych pracowników zatrudnionych na czas określony – z wyjątkiem sytuacji, gdy odmienne traktowanie uzasadnione jest obiektywnymi powodami – należy uznać za mające zasięg ogólny, jako że stanowią one normy wspólnotowego prawa socjalnego, posiadające szczególne znaczenie, z których, jako minimalnych wymogów o charakterze ochronnym, skorzystać powinien każdy pracownik (ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 27).
- 42 W konsekwencji dyrektywa 1999/70 i porozumienie ramowe mają zastosowanie do ogółu pracowników świadczących pracę za wynagrodzeniem w ramach łączącego ich z pracodawcą stosunku pracy na czas określony (ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 28).

- 43 Sama okoliczność, że zatrudnienie dotyczy w świetle prawa krajowego stanowiska urzędniczego i ma pewne cechy charakterystyczne dla służby cywilnej odnośnego państwa członkowskiego, nie ma w tej kwestii znaczenia, pod rygorem zakwestionowania w poważny sposób skuteczności (effet utile) dyrektywy 1999/70 oraz porozumienia ramowego, a także jednolitego ich stosowania w państwach członkowskich, gdyby zastrzeżono dla tych ostatnich możliwość wyłączenia według swego upodobania niektórych kategorii osób z ochrony, którą dają te instrumenty prawa Unii (zob. ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 29).
- 44 Jako że bezsporne jest, iż A.M. Iglesias Torres pracowała przez ponad dziewięć lat w charakterze urzędnika tymczasowego w różnych placówkach nauczania wspólnoty autonomicznej Galicji i że, ponadto, spór przed sądem krajowym dotyczy sytuacji urzędników mianowanych w porównaniu z sytuacją urzędników tymczasowych, A.M. Iglesias Torres należy do podmiotowego zakresu zastosowania dyrektywy 1999/70 oraz do podmiotowego zakresu zastosowania porozumienia ramowego.
- 45 Na pytanie pierwsze przedłożone w sprawie C-456/09 należy zatem odpowiedzieć, że członek personelu tymczasowego wspólnoty autonomicznej Galicji, taki jak skarżąca w sporze zawisłym przed sądem krajowym, należy do podmiotowego zakresu zastosowania dyrektywy 1999/70 oraz do podmiotowego zakresu zastosowania porozumienia ramowego.

W przedmiocie jedyne pytanie przedłożone w sprawie C-444/09

- 46 Poprzez swoje jedyne pytanie przedłożone w sprawie C-444/09 sąd krajowy pyta, w jaki sposób należy interpretować wyrażenie „kryteria w zakresie długości okresu zatrudnienia”, występujące w klauzuli 4 pkt 4 porozumienia ramowego, i czy tymczasowy charakter stosunku służbowego niektórych pracowników administracji publicznej jest, sam w sobie, „powodem o charakterze obiektywnym” w rozumieniu tego

przepisu, uzasadniającym ich odmienne traktowanie przy wypłacaniu dodatków za wysługę lat.

- 47 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że zgodnie z brzmieniem klauzuli 1 lit. a) porozumienia ramowego jego celem jest poprawa warunków zatrudnienia na czas określony, poprzez zagwarantowanie przestrzegania zasady niedyskryminacji. Podobnie preambuła porozumienia ramowego stanowi w akapicie trzecim, że jest ono „odzwierciedlenie[m] woli partnerów społecznych ustanowienia ogólnych ram, w celu zagwarantowania równego traktowania pracowników zatrudnionych na czas określony, poprzez zapewnienie im ochrony na wypadek dyskryminującego traktowania”. Motyw 14 dyrektywy 1999/70 uściśla w związku z tym, że celem porozumienia zbiorowego jest poprawa warunków pracy na czas określony poprzez wprowadzenie minimalnych wymogów mających zagwarantować zastosowanie zasady niedyskryminacji.
- 48 Porozumienie ramowe, a w szczególności jego klauzula 4, ma na celu wprowadzenie w życie zasady niedyskryminacji pracowników zatrudnionych na czas określony, tak aby uniemożliwić wykorzystanie przez pracodawcę stosunku pracy tego rodzaju do pozbawienia pracowników praw przyznanych pracownikom zatrudnionym na czas nieokreślony (ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 37).
- 49 Zdaniem Trybunału w odniesieniu do celów porozumienia ramowego przywołanych w dwóch powyższych punktach klauzulę 4 tego porozumienia należy interpretować jako wyrażającą zasadę prawa socjalnego Unii, która nie może być interpretowana zawężająco (zob. ww. wyroki: w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 38; w sprawie Impact, pkt 114).
- 50 W zakresie, w jakim sąd krajowy, w ramach sporu dotyczącego praw urzędników tymczasowych do dodatku za wysługę lat, pyta o wykładnię wyrażenia „kryteria w zakresie długości okresu zatrudnienia”, występującego w klauzuli 4 pkt 4 porozumienia

ramowego, należy zauważyć, że Trybunał orzekł już, iż dodatek za wysługę lat, taki jak w postępowaniu przed sądem krajowym, którego pobór został zarezerwowany przez prawo krajowe na rzecz stałych urzędników mianowanych zatrudnionych w służbie zdrowia na czas nieokreślony, z wyłączeniem personelu tymczasowego, należy do zakresu znaczeniowego pojęcia „warunków zatrudnienia”, o którym mowa w klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego (ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 47, 48).

- 51 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, do momentu wejścia w życie LEBEP w dniu 13 maja 2007 r. przepisy mające zastosowanie do personelu zatrudnionego w służbie administracji publicznej wspólnoty autonomicznej Galicji, przyjęte zgodnie z przepisami LFCE, wprowadzały odmienne traktowanie w odniesieniu do dodatków trzyletnich pomiędzy członkami personelu tej wspólnoty autonomicznej. To odmienne traktowanie nie było powodowane przez wysługę lat tychże członków personelu, lecz przez czas trwania stosunku zatrudnienia wiążącego ich z pracodawcą. W odróżnieniu od urzędników mianowanych urzędnicy tymczasowi nie otrzymywali dodatków należnych z tytułu upływu trzech lat wysługi, niezależnie od ukończonego przez nich czasu służby.
- 52 W tych okolicznościach, jak słusznie podniosła Komisja, odmienne traktowanie takie jak wprowadzone przez ustawodawstwo hiszpańskie, którego dotyczy postępowanie przed sądem krajowym, należy analizować w świetle klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego.
- 53 Jak wynika z orzecznictwa Trybunału, jeżeli chodzi o dodatki za wysługę lat takie jak w postępowaniu przed sądem krajowym, pracownicy zatrudnieni na czas określony nie powinni być traktowani mniej korzystnie niż pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony znajdujący się w porównywalnej sytuacji, jeśli jest to pozbawione obiektywnego uzasadnienia (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 42, 47; w sprawie Impact, pkt 126).

- 54 Jeżeli chodzi o kwestię, czy tymczasowy charakter służby pewnych funkcjonariuszy publicznych może, sam w sobie, stanowić powód o charakterze obiektywnym w rozumieniu klauzuli 4 porozumienia ramowego, należy przypomnieć, że Trybunał orzekł już, iż pojęcie powodów o charakterze obiektywnym występujące w pkt 1 tej klauzuli należy rozumieć jako niezezwalające na uzasadnienie różnicy w traktowaniu między pracownikami zatrudnionymi na czas określony a pracownikami zatrudnionymi na czas nieokreślony okolicznością, że rozróżnienie to wprowadzone zostało przez ogólny i abstrakcyjny przepis prawa krajowego, taki jak ustawa lub porozumienie zbiorowe (ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 57).
- 55 Pojęcie to wymaga, by będąca przedmiotem sporu różnica w traktowaniu była uzasadniona istnieniem precyzyjnych i konkretnych okoliczności charakteryzujących jeden z warunków pracy, do którego się odnosi, w szczególnym kontekście, w który się ona wpisuje, oraz w oparciu o obiektywne i przejrzyste kryteria, tak by upewnić się, czy ta nierówność odpowiada rzeczywistej potrzebie, prowadzi do osiągnięcia realizowanego celu i jest do tego niezbędna (ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 58). Okoliczności te mogą w szczególności wynikać ze szczególnego charakteru zadań, dla wykonania których zawarto umowy, oraz ich swoistych cech lub w odpowiednim przypadku z realizacji słusznych celów polityki socjalnej państwa członkowskiego (zob. w odniesieniu do klauzuli 4 pkt 1 tego porozumienia ramowego ww. wyrok w sprawie Del Cerro Alonso, pkt 53, 58; w odniesieniu do pojęcia „powodów o charakterze obiektywnym” występującego w klauzuli 5 pkt 1 lit. a) porozumienia ramowego ww. wyrok w sprawie Adeneler i in., pkt 69, 70; a także postanowienie z dnia 24 kwietnia 2009 r. w sprawie C-519/08 Koukou, pkt 45).
- 56 Tymczasem odwołanie się jedynie do tymczasowego charakteru zatrudnienia personelu administracji publicznej nie jest zgodne z tymi wymogami i nie może stanowić zatem powodu o charakterze obiektywnym w rozumieniu klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego.
- 57 Otóż odmienne traktowanie, jeżeli chodzi o warunki pracy pomiędzy pracownikami zatrudnionymi na czas określony i pracownikami zatrudnionymi na czas nieokreślony,

nie może zostać uzasadnione kryterium, które w sposób ogólny i abstrakcyjny odnosi się do samego czasu trwania zatrudnienia. Przyznanie, że sam tymczasowy charakter stosunku zatrudnienia wystarcza dla uzasadnienia tego odmiennego traktowania, zagroziłoby celom dyrektywy 1999/70 oraz porozumienia ramowego, przywołanym w pkt 47 i 48 niniejszego wyroku. Zamiast poprawiać warunki zatrudnienia na czas określony i promować równość traktowania, do czego dąży tak dyrektywa 1999/70, jak i porozumienie ramowe, odwołanie do takiego kryterium sprowadzałoby się do utrwalenia utrzymywania się sytuacji niekorzystnej dla pracowników zatrudnionych na czas określony.

- 58 W tej sytuacji na jedyne pytanie przedłożone w sprawie C-444/09 należy odpowiedzieć, że dodatek za wysługę lat, taki jak w postępowaniu przed sądem krajowym, objęty jest, w zakresie, w jakim stanowi warunek zatrudnienia, zakresem zastosowania klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego, tak że pracownicy zatrudnieni na czas określony mogą sprzeciwiać się traktowaniu, które w odniesieniu do wypłaty tego dodatku jest, przy braku jakiegokolwiek obiektywnego uzasadnienia, mniej korzystne aniżeli traktowanie, z którego korzystają pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony znajdujący się w porównywalnej sytuacji. Tymczasowy charakter stosunku zatrudnienia niektórych funkcjonariuszy publicznych nie może stanowić sam w sobie powodu o charakterze obiektywnym w rozumieniu tej klauzuli porozumienia ramowego.

W przedmiocie pytania drugiego w sprawie C-456/09

- 59 Poprzez swoje drugie pytanie w sprawie C-456/09 sąd krajowy pyta w istocie, czy sama okoliczność, iż środek krajowy, taki jak art. 25 ust. 2 LEBEP nie zawiera żadnego odesłania do dyrektywy 1999/70, wyklucza możliwość, aby środek ten mógł być uważany za środek dokonujący transpozycji tej dyrektywy.

- 60 Consellería, rząd hiszpański oraz Komisja podnoszą, na przekór twierdzeniu A.M. Iglesias Torres, że art. 25 ust. 2 LEBEP należy uważać za krajowy środek dokonujący transpozycji dyrektyw 1999/70, nawet jeśli uzasadnienie tej ustawy nie odsyła do niej ani do żadnego innego uregulowania Unii.
- 61 W tym kontekście należy przypomnieć, że art. 2 akapit trzeci dyrektywy 1999/70 przewiduje, iż niezbędne do wykonania dyrektywy przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne przyjęte przez państwa członkowskie, aby być z nią zgodne, zawierają odniesienie do tej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji.
- 62 Kiedy w dyrektywie wyraźnie przewidziano, iż przepisy transponujące tę dyrektywę powinny zawierać do niej odniesienie lub odniesienie takie powinno towarzyszyć ich urzędowej publikacji, w każdym wypadku konieczne jest przyjęcie aktu prawnego stanowiącego transpozycję (zob. wyroki: z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie C-361/95 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. s. I-7351, pkt 15; z dnia 29 października 2009 r. w sprawie C-551/08 Komisja przeciwko Polsce, pkt 23).
- 63 O ile bezsporne jest, że w ramach skargi o uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego wniesionej na podstawie art. 258 TFUE państwa członkowskie mogą zostać ukarane za uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego wynikającym z art. 2 akapit trzeci dyrektywy 1999/70, o tyle nie wynika z tego koniecznie, jak słusznie podnosi Komisja, że środek krajowy, który powstrzymuje się od dokonania w swoim uzasadnieniu odniesienia do danej dyrektywy, nie może zostać uznany za stanowiący środek dokonujący skutecznie jej transpozycji.
- 64 Jako że na państwach członkowskich spoczywa nie tylko obowiązek formalnej transpozycji dyrektyw Unii do swojego porządku prawnego, lecz również zagwarantowania, że zobowiązania ciężące na nich na mocy tych dyrektyw są w pełni i w każdym

momencie wykonane, nie można wykluczyć, że państwo członkowskie, które w pierwszej kolejności zamierzało dokonać transpozycji dyrektywy i wykonać zobowiązania ciążące na nim na mocy prawa Unii, może stwierdzić, w szczególności w następstwie sporów zawisłych przed sądami krajowymi lub skargi wniesionej przez Komisję na podstawie art. 258 TFUE, że przepisy jego prawa krajowego nie dokonują prawidłowej lub zupełnej transpozycji prawa Unii i w tej sytuacji muszą zostać zmienione.

- 65 W niniejszej sprawie bezsporne jest, że zmiana uregulowania krajowego wprowadzona przez LEBEP została dokonana, gdy sprawa, która doprowadziła do wydania ww. wyroku w sprawie Del Cerro Alonso, dotyczącego tego samego dodatku trzyletniego za wysługę lat co w postępowaniu przed sądem krajowym, wydobyła na światło dzienne odmienne traktowanie w odniesieniu do prawa do tego dodatku pomiędzy personelem mianowanym a personelem tymczasowym zatrudnionym przez jednostkę administracji publicznej hiszpańskiej wspólnoty autonomicznej.
- 66 Do sądu krajowego, który jako jedyny jest właściwy do dokonania wykładni prawa krajowego, należy zweryfikowanie w niniejszej sprawie, czy biorąc pod uwagę brzmienie art. 25 ust. 2 LEBEP, cel realizowany przez ten przepis oraz okoliczności jego przyjęcia, przepis ten stanowi środek transpozycji dyrektywy 1999/70, przy czym sama okoliczność, że nie zawiera on żadnego odesłania do tej dyrektywy, nie wyklucza możliwości, aby mógł być za taki uznany.
- 67 W tej sytuacji na pytanie drugie w sprawie C-456/09 należy odpowiedzieć, że sama okoliczność, iż przepis krajowy, taki jak art. 25 ust. 2 LEBEP, nie zawiera żadnego odesłania do dyrektywy 1999/70, nie wyklucza możliwości, aby przepis ten mógł być uważany za środek krajowy dokonujący transpozycji tej dyrektywy.

W przedmiocie pytania czwartego w sprawie C-456/09

- 68 Jako że, co wynika z odpowiedzi na pytanie przedłożone w sprawie C-444/09, dodatek za wysługę lat, taki jak w postępowaniu przed sądem krajowym jest objęty, w zakresie, w jakim stanowi warunek zatrudnienia, zakresem zastosowania klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego, w celu udzielenia odpowiedzi użytecznej dla sądu krajowego należy przeformułować pytanie czwarte w sprawie C-456/09.
- 69 Otóż za pośrednictwem tego pytania sąd ten pyta w istocie, czy w sporze takim jak w postępowaniu przed sądem krajowym klauzula 4 pkt 1 porozumienia ramowego może być powoływana przez jednostki przed sądem krajowym w celu uzyskania uznania prawa do dodatku trzyletniego za wysługę lat za okres od momentu, w którym upłynął termin przyznany państwom członkowskim na dokonanie transpozycji dyrektywy 1999/70 do dnia wejścia w życie ustawy krajowej dokonującej transpozycji tej dyrektywy do wewnętrznego prawa odnośnego państwa członkowskiego.
- 70 Zarówno Consellería, jak i rząd hiszpański kładły w uwagach przedstawionych w sprawach C-444/09 i C-456/09 nacisk na brak możliwości powoływania się przez jednostki na bezpośrednią skuteczność przepisu dyrektywy, ponieważ dyrektywa ta została transponowana do prawa krajowego odnośnego państwa członkowskiego za pomocą środka krajowego. Zdaniem rządu hiszpańskiego, gdy skarżące w postępowaniach krajowych wniosły skargi dyrektywa 1999/70 została już transponowana do prawa hiszpańskiego regulującego kwestię dodatku trzyletniego, tak że ich prawa mają źródło w art. 25 LEBEP, a nie w tej dyrektywie. Ich zdaniem utrzymanie bezpośredniej skuteczności dyrektywy w sytuacji takiej jak w postępowaniach przed sądami krajowymi byłoby równoznaczne z kwestionowaniem, bez żadnego ograniczenia w czasie, skuteczności przepisów państwa członkowskiego, które, poza tym że dokonały już prawidłowej transpozycji treści tej dyrektywy do prawa krajowego, zostały przyjęte po upływie terminu na dokonanie transpozycji.

- 71 Argumenty te wydają się jednak nie uwzględniać charakteru żądań skarżących w postępowaniach przed sądami krajowymi i dokonują zatem błędnej oceny znaczenia pytania czwartego przedłożonego w sprawie C-456/09, dotyczącego skutku bezpośredniego klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego, dla postępowañ krajowych.
- 72 Wynikające z dyrektywy zobowiązanie państwa członkowskiego do osiągnięcia rezultatu w niej wskazanego, jak również wynikająca z art. 10 WE powinność podjęcia wszelkich właściwych środków ogólnych lub szczególnych w celu zapewnienia wykonania tego zobowiązania, ciąży na wszystkich organach tych państw, w tym, w granicach ich kompetencji, na sądach. Zobowiązania te ciążą na ich władzach, także gdy w odpowiednim wypadku występują one w charakterze pracodawcy sektora publicznego (ww. wyrok w sprawie Impact, pkt 41, 85 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 73 Wobec braku możliwości przystąpienia do wykładni zgodnej i stosowania uregulowania krajowego zgodnego z wymogami prawa Unii, sądy krajowe i organy administracji mają obowiązek jego stosowania w całości i zapewnienia ochrony praw, jakie przyznaje ono jednostkom, nie stosując w razie potrzeby sprzecznego z nim przepisu krajowego (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 czerwca 1989 r. w sprawie 103/88 Costanzo, Rec. s. 1839, pkt 33; z dnia 14 października 2010 r. w sprawie C-243/09 Fuß, Zb.Orz. s. I-9849, pkt 63).
- 74 W niniejszej sprawie sąd odsyłający pragnie ustalić, czy klauzula 4 pkt 1 porozumienia ramowego ma bezpośrednią skuteczność w ramach dwóch sporów dotyczących profesorów mających status urzędników tymczasowych, zatrudnionych przez Wspólnotę Autonomiczną Galicji, którzy, do momentu wejścia w życie LEBEP i wprowadzenia przez tę ustawę zmiany w LFCE, nie mieli prawa do dodatków trzyletnich wypłacanych przez tę Wspólnotę Autonomiczną i którzy domagają się uznania tego prawa z mocą wsteczną w odniesieniu do okresu od momentu, w którym upłynął termin wyznaczony państwu członkowskiemu na dokonanie transpozycji dyrektywy

1999/70 do dnia wejścia w życie LEBEP, z zastrzeżeniem zgodności z relewantnymi przepisami prawa krajowego regulującymi przedawnienie.

- 75 Jako że zasada skutecznej ochrony sądowej jest zasadą ogólną prawa wspólnotowego uznaną w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, w braku środka dokonującego prawidłowej transpozycji dyrektywy 1999/70 do prawa hiszpańskiego w tym okresie to na sądach krajowych spoczywa obowiązek zagwarantowania ochrony prawnej wynikającej dla podmiotów prawnych z przepisów prawa Unii i zagwarantowania ich pełnej skuteczności (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Impact, pkt 42, 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 76 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że w każdym przypadku, gdy przepisy dyrektywy okazują się, ze względu na swoją treść, bezwarunkowe i wystarczająco precyzyjne, jednostki mają prawo powoływać się na nie przed sądami krajowymi wobec państwa, w szczególności, gdy występuje ono w charakterze pracodawcy (zob. w szczególności podobnie wyroki: z dnia 26 lutego 1986 r. w sprawie 152/84 Marshall, Rec. s. 723, pkt 46, 49; z dnia 20 marca 2003 r. w sprawie C-187/00 Kutz-Bauer, Rec. s. I-2741, pkt 69, 71; a także ww. wyrok w sprawie Impact, pkt 57).
- 77 Trybunał orzekł już, że powyższe orzecznictwo można stosować odpowiednio do porozumień, które tak jak porozumienie ramowe są wynikiem dialogu prowadzonego na podstawie art. 155 ust. 1 TFUE pomiędzy partnerami społecznymi na poziomie wspólnotowym i które są wykonywane, zgodnie z art. 155 ust. 2 TFUE, przez dyrektywę przyjęte przez Radę Unii Europejskiej, których stanowią integralną część składową (ww. wyrok w sprawie Impact, pkt 58).
- 78 Klauzula 4 pkt 1 porozumienia ramowego zakazuje, generalnie i w sposób jednoznaczny, wszelkiej pozbawionej obiektywnego uzasadnienia różnicy w traktowaniu pracowników zatrudnionych na czas określony w odniesieniu do warunków pracy. Treść tego przepisu jest wystarczająco precyzyjna, aby mogły się na niego powoływać zainteresowane podmioty oraz aby mógł być stosowany przez sądy (ww. wyrok

w sprawie Impact, pkt 60; wyrok z dnia 22 kwietnia 2010 r. w sprawie C-486/08 Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, Zb.Orz. s. I-3527, pkt 24).

- 79 Ponadto zakaz precyzyjnie sformułowany przez klauzulę 4 pkt 1 porozumienia ramowego nie wymaga wydania przez instytucje wspólnotowe żadnego aktu i nie przyznaje poza tym państwowym członkowskim możliwości poddawania zakresu zakazu, który ustanawia w dziedzinie warunków pracy – na etapie transpozycji do prawa krajowego – w jakikolwiek sposób warunkom lub jego ograniczania (ww. wyrok w sprawie Impact, pkt 62).
- 80 Wprawdzie przepis ten zawiera w odniesieniu do ustanowionej w nim zasady niedyskryminacji zastrzeżenie na rzecz uzasadnienia powodami o charakterze obiektywnym.
- 81 Jednakże zastosowanie tego zastrzeżenia podlega kontroli sądowej, tak że możliwość powołania się na nie nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że przedmiotowy przepis przyznaje jednostkom prawa, na które mogą się powoływać przed sądami i które sądy krajowe mają obowiązek chronić (ww. wyrok w sprawie Impact, pkt 64).
- 82 Należy również przypomnieć, że gdy podmioty prywatne mogą powoływać się na dyrektywę względem państwa, to mogą to czynić niezależnie od charakteru, w jakim państwo występuje, czy to jako pracodawca, czy też organ władzy publicznej. Tak w jednym jak i w drugim przypadku należy unikać zatem sytuacji, w której państwo mogłoby odnosić korzyści płynące z faktu nieznanomości prawa Unii (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Marshall, pkt 49; wyrok z dnia 12 lipca 1990 r. w sprawie C-188/89 Foster i in., Rec. s. I-3313, pkt 17).

- 83 Z tego wynika, że klauzula 4 pkt 1 porozumienia ramowego jest bezwarunkowa i wystarczająco precyzyjna, aby mogła być powoływana przez jednostki wobec państwa przed sądami krajowymi.
- 84 W postępowaniu przed sądem krajowym Consellería podnosi również, że nie należy powoływać się względem niej na skutek bezpośredni tej klauzuli, ponieważ była ona zobowiązana do przestrzegania przepisów LFCE i LEBEP, będących ustawami krajowymi, których przyjęcie należy do wyłącznej kompetencji państwa. Jeżeli chodzi o ewentualną odpowiedzialność majątkową państwa za naruszenie dyrektywy 1999/70, Consellería twierdzi, że podział kompetencji dokonany przez konstytucję między podstawowym ustawodawstwem krajowym a przepisami wykonawczymi przyjmowanymi przez wspólnoty autonomiczne nie pozwala tymże wspólnotom autonomicznym na zerwanie lub przerwanie związku przyczynowego między niesatysfakcjonującą transpozycją tej dyrektywy przez państwo a szkodą, poniesioną przez jednostki.
- 85 Rząd hiszpański stwierdza również, że Wspólnota autonomiczna Galicji nie ma kompetencji ani aby dokonać zmiany LEBEP, ani aby odstąpić od jej stosowania. Jeżeli Wspólnota ta zdecydowałaby uznać prawo do wypłaty z mocą wsteczną dodatku trzyletniego w charakterze pracodawcy, w oparciu o bezpośrednią skuteczność dyrektywy 1999/70, naruszyłaby w rażący sposób krajową normę dokonującą transpozycji. Jeżeli chodzi o ewentualną odpowiedzialność państwa za naruszenie dyrektywy 1999/70, rząd hiszpański utrzymuje w uwagach, które przedstawił w sprawie C-444/09, że warunki dla stwierdzenia wystarczająco istotnego naruszenia tej dyrektywy, których spełnienie jest wymagane zgodnie z orzecznictwem Trybunału, nie są spełnione.
- 86 W odniesieniu do tych argumentów należy przypomnieć, że, co wynika z postanowienia odsyłającego oraz z brzmienia samych pytań przedłożonych przez sądy krajowe, przed sądami tymi nie zawiśły skargi mające na celu ustalenie odpowiedzialności państwa członkowskiego za naruszenie dyrektywy 1999/70, lecz żądania, wywodzone

bezpośrednio z tejże dyrektywy, wypłaty dodatku trzyletniego za wysługę lat za okres, w którym dyrektywa nie była prawidłowo transponowana do prawa krajowego.

- 87 Jako że klauzula 4 pkt 1 porozumienia ramowego jest bezwarunkowa i wystarczająco precyzyjna, aby jednostki mogły powoływać się na nią przed sądami krajowymi wobec państwa, skarżące w postępowaniach przed sądem krajowym mogą skutecznie domagać się wypłaty dodatku trzyletniego za wysługę lat, do których mają prawo z mocą wsteczną, opierając się bezpośrednio na przepisach tej klauzuli. Skarga o odszkodowanie na podstawie orzecznictwa Trybunału dotyczącego odpowiedzialności państw członkowskich za naruszenie prawa Unii nie wydaje się więc *prima facie* niezbędna (zob. podobnie wyrok z dnia 18 stycznia 2001 r. w sprawie C-150/99 *Stockholm Lindöpark*, Rec. s. I-493, pkt 35).
- 88 Ponadto, jak rząd hiszpański sam zauważył w uwagach przedstawionych w sprawie C-444/09, kwestia odpowiedzialności państwa za naruszenie prawa Unii nie została podniesiona przez sąd krajowy na żadnym etapie postępowania. Jest tak również w sprawie C-456/09, w której sąd krajowy oparł swoje rozumowanie na konsekwencjach wynikających z ewentualnej bezpośredniej skuteczności odnośnej klauzuli porozumienia ramowego. Jeżeli chodzi o kwestie odpowiedzialności państwa, to z postanowienia odsyłającego w sprawie C-456/09 oraz z uwag przedstawionych Trybunałowi wydaje się wynikać, że sąd krajowy nie jest kompetentny w zakresie wydania odnośnego rozstrzygnięcia.
- 89 W postępowaniu przed sądem krajowym, które, jak wynika z pkt 86 i 87 niniejszego wyroku, dotyczy zastosowania z mocą wsteczną przepisu dyrektywy mającego bezpośrednią skuteczność, konsekwencje wynikające z dokonanego przez konstytucję podziału kompetencji między podstawowym ustawodawstwem krajowym dotyczącym statusu urzędników a przepisami wykonawczymi przyjętymi przez wspólnoty autonomiczne stanowią kwestię należącą do zakresu prawa krajowego.

- 90 W świetle powyższych rozważań na pytanie czwarte w sprawie C-456/09 należy odpowiedzieć, że klauzula 4 pkt 1 porozumienia ramowego jest bezwarunkowa i wystarczająco precyzyjna, aby mogła być powoływana przez tymczasowych urzędników wobec państwa przed sądami krajowymi w celu uzyskania uznania prawa do dodatku za wysługę lat, takiego jak w postępowaniu przed sądem krajowym, w odniesieniu do okresu od momentu, w którym upłynął termin wyznaczony państwu członkowskim na dokonanie transpozycji dyrektywy 1999/70, do dnia wejścia w życie ustawy krajowej dokonującej transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego odnośnego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem zgodności z relewantnymi przepisami prawa krajowego regulującymi przedawnienie.

W przedmiocie pytania trzeciego w sprawie C-456/09

- 91 Poprzez swoje trzecie pytanie w sprawie C-456/09 sąd krajowy pyta w istocie, czy biorąc pod uwagę, że uregulowanie krajowe, którego dotyczy postępowanie przed sądem krajowym, uznaje prawo urzędników tymczasowych do otrzymywania dodatków należnych z tytułu upływu trzech lat wysługi, lecz zawiera klauzulę wyłączającą stosowanie tego prawa z mocą wsteczną, właściwe organy hiszpańskie mogą odmówić przyznania takiego prawa, czy też, wręcz przeciwnie, są zobowiązane, zgodnie z prawem Unii, do przyznania temu prawu do otrzymywania dodatku mocy wstecznej począwszy od daty upływu terminu przyznanego państwu członkowskim na dokonanie transpozycji tej dyrektywy.
- 92 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że brzmienie art. 25 ust. 2 LEBEP wyraźnie wyklucza przyznanie temu przepisowi mocy wstecznej.
- 93 W tej sytuacji sąd krajowy pragnie dowiedzieć się, jakie konsekwencje dla zawisłego przed nim postępowania ma 4 pkt sentencji ww. wyroku w sprawie Impact, w którym Trybunał orzekł, że jeżeli podlegające zastosowaniu prawo krajowe zawiera zasadę

wykluczającą stosowanie ustawy z mocą wsteczną, w przypadku braku wyraźnego i jednoznacznego postanowienia przeciwnej treści, na sądzie krajowym, do którego wniesiona została skarga oparta na naruszeniu jednego z przepisów ustawy krajowej dokonującej transpozycji dyrektywy 1999/70, spoczywa w świetle prawa wspólnotowego obowiązek nadania temu przepisowi mocy wstecznej od dnia, w którym upłynął termin na dokonanie transpozycji tej dyrektywy, tylko wtedy, gdy w tym prawie krajowym istnieje postanowienie tego rodzaju, które może umożliwić nadanie temu przepisowi mocy wstecznej.

⁹⁴ Należy jednakże przypomnieć, że w sprawie, w której zapadł ww. wyrok Impact, przedłożone zostało pytanie, czy sąd krajowy, sąd wyspecjalizowany, któremu ustawa krajowa zapewniająca transpozycję dyrektywy 1999/70 przyznała kompetencję w przedmiocie rozpoznawania skarg wniesionych na podstawie tej ustawy, jest zobowiązany zgodnie z prawem Unii do stwierdzenia swojej właściwości również w przedmiocie rozpoznania żądań wywodzonych bezpośrednio z tej dyrektywy, jeżeli żądania te dotyczą okresu po dniu, w którym upłynął termin na dokonanie transpozycji tej dyrektywy, lecz przed dniem wejścia w życie ustawy dokonującej jej transpozycji.

⁹⁵ Odpowiedź Trybunału na pytanie czwarte w sprawie, w której zapadł ww. wyrok Impact, została oparta na hipotezie, iż sąd krajowy miał kompetencję jedynie w przedmiocie orzekania w kwestii żądań podniesionych w postępowaniu przed sądem krajowym, które wynikałyby z naruszenia ustawy krajowej zapewniającej transpozycję dyrektywy 1999/70 (ww. wyrok w sprawie Impact, pkt 96). Tylko przy tym założeniu i w zakresie, w jakim ustawa krajowa dokonująca transpozycji dyrektywy wykluczyła obowiązywanie swoich przepisów z mocą wsteczną, Trybunał wskazał, co wynika z pkt 93 niniejszego wyroku, że prawo Unii, w szczególności wymóg wykładni zgodnej, nie może, pod rygorem zmuszenia sądu krajowego do zastosowania prawa krajowego *contra legem*, być interpretowane jako nakazujące temu sądowi nadanie przedmiotowej ustawie krajowej dokonującej transpozycji dyrektywy mocy wstecznej w odniesieniu do okresu po upływie terminu na dokonanie transpozycji tej dyrektywy.

- 96 Jednakże, w odróżnieniu od sprawy, w której zapadł ww. wyrok Impact, z informacji dostarczonych przez sąd krajowy wynika, że w postępowaniu przed sądem krajowym kwestia kompetencji tego sądu w przedmiocie rozpoznawania żądań skarżącej w postępowaniu przed sądem krajowym dotyczących wypłaty dodatku trzyletniego za wysługę lat w zakresie, w jakim żądanie to jest wywodzone bezpośrednio z przepisów dyrektywy 1999/70, nie nastęcza żadnych wątpliwości.
- 97 Jako że klauzula 4 pkt 1 porozumienia ramowego jest bezpośrednio skuteczna, to skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym może skutecznie domagać się wypłaty dodatku za wysługę lat, do którego ma prawo względem Consellería, występującej w charakterze pracodawcy, z mocą wsteczną, bezpośrednio w oparciu o przepisy tej klauzuli.
- 98 W niniejszej sprawie skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym była, od momentu upływu terminu wyznaczonego państwu członkowskiemu na dokonanie transpozycji dyrektywy 1999/70 do momentu przyjęcia art. 25 ust. 2 LEBEP, pozbawiona w dyskryminujący sposób dodatku od wysługi lat stanowiącego warunek zatrudnienia w rozumieniu klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego. W tej sytuacji skarżąca ta opiera się na przepisie mającym bezpośrednią skuteczność, aby złagodzić skutki luki, której nieprawidłowa transpozycja dyrektywy 1999/70 pozwoliła przetrwać w wewnętrznym prawie hiszpańskim.
- 99 W tej sytuacji na pytanie trzecie w sprawie C-456/09 należy odpowiedzieć, że mimo istnienia w ustawodawstwie krajowym dokonującym transpozycji dyrektywy 1999/70 przepisu uznającego prawo urzędników tymczasowych do dodatków należnych z tytułu upływu trzech lat wysługi, lecz wykluczającego obowiązywanie tego prawa z mocą wsteczną, właściwe organy odnośnego państwa członkowskiego mają – zgodnie z prawem Unii i w związku z tym, że chodzi o bezpośrednio skuteczny przepis porozumienia ramowego – obowiązek przyznania temu prawu do otrzymywania dodatku mocy wstecznej począwszy od momentu, w którym upłynął termin wyznaczony państwu członkowskiemu na dokonanie transpozycji tej dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

- ¹⁰⁰ Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) Członek personelu tymczasowego wspólnoty autonomicznej Galicji, taki jak skarżąca w sporze zawisłym przed sądem krajowym, należy do podmiotowego zakresu zastosowania dyrektywy Rady 1999/70/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. dotyczącej Porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców (UNICE), Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP) oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC) oraz do podmiotowego zakresu zastosowania zawartego w dniu 18 marca 1999 r. porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, stanowiącego załącznik do tej dyrektywy.

- 2) Dodatek za wysługę lat, taki jak w postępowaniu przed sądem krajowym należy, w zakresie, w jakim stanowi warunek zatrudnienia, do zakresu zastosowania klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, stanowiącego załącznik do dyrektywy 1999/70, tak że pracownicy zatrudnieni na czas określony mogą sprzeciwiać się traktowaniu, które w odniesieniu do wypłaty tego dodatku jest, przy braku jakiegokolwiek obiektywnego uzasadnienia, mniej korzystne aniżeli traktowanie, z którego korzystają pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony znajdujący się w porównywalnej sytuacji. Tymczasowy charakter stosunku zatrudnienia niektórych funkcjonariuszy publicznych nie może stanowić sam w sobie powodu o charakterze obiektywnym w rozumieniu tej klauzuli porozumienia ramowego.

- 3) Sama okoliczność, iż przepis krajowy, taki jak art. 25 ust. 2 Ley 7/2007 del Estatuto básico del empleado público (ustawy 7/2007 z dnia 12 kwietnia 2007 r. w sprawie podstawowego statutu funkcjonariuszy publicznych), nie zawiera żadnego odesłania do dyrektywy 1999/70, nie wyklucza możliwości, aby przepis ten mógł być uważany za środek krajowy dokonujący transpozycji tej dyrektywy.

- 4) Klauzula 4 pkt 1 porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, stanowiącego załącznik do dyrektywy 1999/70, jest bezwarunkowa i wystarczająco precyzyjna, aby mogła być powoływana przez urzędników tymczasowych wobec państwa przed sądami krajowymi w celu uzyskania uznania prawa do dodatku za wysługę lat, takiego jak dodatek trzyletni w postępowaniu przed sądem krajowym, w odniesieniu do okresu od momentu, w którym upłynął termin wyznaczony państwom członkowskim na dokonanie transpozycji dyrektywy 1999/70, do dnia wejścia w życie ustawy krajowej dokonującej transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego odnośnego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem zgodności z relewantnymi przepisami prawa krajowego regulującymi przedawnienie.

- 5) Mimo istnienia w uregulowaniu krajowym dokonującym transpozycji dyrektywy 1999/70 przepisu uznającego prawo urzędników tymczasowych do dodatków należnych z tytułu upływu trzech lat wysługi, lecz wykluczającego obowiązywanie tego prawa z mocą wsteczną, właściwe organy odnośnego państwa członkowskiego mają – zgodnie z prawem Unii i w związku z tym, że chodzi o bezpośrednio skuteczny przepis porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, stanowiącego załącznik do dyrektywy 1999/70 – obowiązek przyznania temu prawu do otrzymywania dodatku mocy wstecznej począwszy od momentu, w którym upłynął termin wyznaczony państwom członkowskim na dokonanie transpozycji tej dyrektywy.

Podpisy